

فصل ۲۳

حساب های استانی

تهیه مستمر و منظم حساب‌های ملی بر اساس آخرین تجدید نظر SNA⁽¹⁾، از سال 1373 در برنامه کار مرکز آمار ایران قرار گرفت، بدین ترتیب مرکز آمار ایران تا سال 1390 حساب‌های ملی را براساس تعاریف، مفاهیم، طبقه‌بندی‌ها و روش‌های محاسباتی منطبق بر SNA سال 1993 و از سال 1390 براساس SNA سال 2008، به قیمت‌های جاری و ثابت تهیه و منتشر می‌کند. اطلاعات حساب‌های ملی تا سال 1390 حاوی اطلاعات تفصیلی مربوط به ارزش افزوده 72 رشته فعالیت اقتصادی و از سال 1390 حاوی اطلاعات تفصیلی مربوط به ارزش افزوده 84 رشته فعالیت اقتصادی، هزینه‌های مصرف نهایی و مصرف نهایی واقعی، خانوار و دولت، تشکیل سرمایه ثابت ناخالص، واردات، صادرات، تغییر موجودی انبار، مصارف فردی، مصارف جمعی، حساب تولید، حساب ایجاد درآمد، حساب کالاها و خدمات و عرضه و تقاضای کل است. همچنین از سال 1376، مرکز آمار ایران مبادرت به تهیه و تدوین حساب‌های منطقه‌ای کرده است و در این راستا تا سال 1390 محصول ناخالص داخلی استان‌ها و اطلاعات تفصیلی مربوط به ارزش افزوده 72 رشته فعالیت اقتصادی و از سال 1390 محصول ناخالص داخلی استان‌ها و اطلاعات تفصیلی مربوط به ارزش افزوده 84 رشته فعالیت اقتصادی را تهیه و منتشر می‌کند.

1) *System of National Accounts: SNA*

مقدمه

تهیه حساب‌های ملی، بعد از جنگ جهانی دوم به صورت موردی و براساس نیازهای خاص در ایران شروع شد، از جمله در سال‌های 1337 و 1338 به ترتیب "تولید ناخالص داخلی ایران برای سال 1334" و "تولید ملی ایران برای سال 1336"، توسط کارشناسان خارجی برآورد شد. سپس سازمان برنامه و بودجه، درآمد ملی کشور را برای دوره زمانی 1337 تا 1340 به تفصیل برای بخش‌های مختلف اقتصادی برآورد و منتشر نمود. بانک ملی نیز برآورد مقدماتی دیگری را برای سال 1338 به انجام رساند. با تاسیس بانک مرکزی ایران در سال 1339، به دلیل فقدان یک سازمان رسمی آمار، تهیه حساب‌های ملی به عهده این بانک گذاشته شد و پس از آن براساس قانون بهمن ماه 1353، این وظیفه رسماً به مرکز آمار ایران محول شد.

محاسبه ارزش افزوده بخش‌های اقتصادی، در سال‌های قبل از پیروزی انقلاب اسلامی و محاسبه محصول ناخالص داخلی از روش هزینه، از سال 1361 و نیز تهیه جداول داده-ستانده اقتصاد ایران برای سال‌های 1352، 1365، 1370، 1380 و 1390 از جمله مهم‌ترین اقدامات مرکز آمار ایران در تهیه حساب‌های ملی بوده است.

به منظور تولید کالاها و خدمات دیگر انجام می‌گیرد.

تولید اقتصادی از دیدگاه حساب های ملی: حد و مرز تولید در سیستم حساب های اقتصادی، محدودتر از حد و مرز کلی آن است. به دلایلی آن دسته از فعالیت‌های انجام شده توسط خانوارها که خدمات شخصی خانگی را برای مصرف نهایی خود تولید می‌کنند، در سیستم حساب‌های اقتصادی تولید محسوب نمی‌شود.

واحد نهادی: موجودیت اقتصادی که مستقلاً حق مالکیت دارایی‌ها، تعهد بدهی‌ها و اشتغال به فعالیت‌های اقتصادی و تراکنش با موجودیت‌های اقتصادی دیگر را دارد و شامل شرکت‌ها (مالی و غیر مالی)، دولت، خانوارها و نهادهای غیرانتفاعی در خدمت خانوارها است.

کالاها: اشیای فیزیکی تولید شده که تقاضا و امکان ایجاد حق مالکیت برای آن‌ها وجود دارد و مالکیت آن‌ها می‌تواند از طریق یک واحد نهادی به واحد نهادی دیگر منتقل شود.

خدمات: حاصل فعالیت تولید هستند که شرایط واحدهای مصرف‌کننده را تغییر می‌دهند (آموزش، سلامت و...) یا مبادله محصولات یا دارایی‌های مالی را آسان می‌سازند (خدمات بانکی، بازرگانی و...) غالباً در زمان تولید مصرف می‌شوند و خرید و فروش آن همزمان با تولید صورت می‌گیرد.

محصول ناخالص داخلی: سنجه کل تولید که برابر با کل ارزش افزوده‌های واحدهای نهادی مقیم

آمار ارائه شده در این فصل شامل محصول ناخالص داخلی به قیمت بازار و ارزش افزوده، ستانده و مصرف واسطه بخش‌های عمده اقتصادی در استان می‌باشد.

لازم به ذکر است به دلیل تغییر چارچوب کارگاهی طرح آمارگیری از کارگاه‌های صنعتی 10 نفر کارکن و بیش‌تر و بازنگری سری زمانی مربوط به آن و در نتیجه بازنگری رشته فعالیت‌های مرتبط با صنعت، اطلاعات حساب‌های منطقه‌ای سال‌های 1390-1396 تجدید نظر شده است. همچنین اطلاعات حساب‌های منطقه‌ای سال 1398 نیز به علت تاخیر در انتشار طرح آمارگیری کارگاه‌های صنعتی و به تبع آن برخی رشته فعالیت‌ها، با تاخیر مواجه گردیده است.

تعاریف و مفاهیم

حساب‌های منطقه‌ای (استانی): مجموعه‌ای از اطلاعات آماری که به صورت جامع و هدفمند، مطالعه کمی و منظم فعالیت‌های اقتصادی یک منطقه مشخص را برای یک دوره زمانی معین که به طور معمول یک سال است، امکان‌پذیر می‌سازد. مهمترین نماگر اقتصادی حاصل از این حساب‌ها، محصول ناخالص داخلی منطقه است.

تولید اقتصادی: فرآیندی است که با استفاده از عوامل تولید (نیروی کار و سرمایه)، کالاها و خدمات تحت کنترل و مسئولیت یک واحد نهادی،

با تعدیلاتی از نظر مالیات‌ها و یارانه‌ها، بر حسب ارزش گذاری ارزش افزوده، در دوره زمانی معین است.

قیمت جاری (بازار): هرگاه اجزاء حساب‌های ملی به قیمت دوره مرجع گزارش شود در این صورت آن‌ها را به قیمت جاری نشان داده‌ایم.

قیمت ثابت: هرگاه اجزاء حساب‌های ملی را بر حسب قیمت‌های سال پایه بیان کنیم در این صورت آن‌ها را به قیمت ثابت نشان داده‌ایم.

سال پایه: سال معین و ثابتی است که با توجه به شرایط اقتصادی و اجتماعی کشور انتخاب می‌شود و شاخص‌ها در همه دوره‌های دیگر بر مبنای آن ساخته شده و با آن مقایسه می‌شوند. عدد شاخص در آن برابر 100 است.

ارزش افزوده: ارزش افزوده، ارزش اضافی ایجاد شده در جریان تولید است.

سنانده: کالاها و خدماتی که توسط کارگاه تولید می‌شود به استثنای: الف- کالاها و خدمات استفاده شده در فعالیتی که برای آن کارگاه اختیار تعیین میزان تقاضای محصولات برای مصرف در تولید، میزان فروش کالاها و خدمات تولید شده و قیمت فروش آن‌ها را ندارد و ب- کالاها و خدمات استفاده شده در همان کارگاه بجز استفاده شده برای تشکیل سرمایه (ثابت و موجودی انبار) و مصرف نهایی خود.

مصرف واسطه: ارزش کالاها و خدماتی که به صورت نهاده در فرآیند تولید مصرف می‌شوند یا تغییر شکل می‌دهند. بجز دارایی‌های ثابت که

مصرف آن‌ها به عنوان مصرف سرمایه ثابت در نظر گرفته می‌شود.

مصرف سرمایه ثابت: کاهش ارزش جاری موجودی دارایی‌های ثابت تحت مالکیت و مورد استفاده یک تولید کننده در اثر زوال فیزیکی، از مدافدگی عادی یا خسارت اتفاقی عادی در طول دوره حسابداری است.

گزیده اطلاعات

در سال 1398 ارزش افزوده فعالیت‌های اقتصادی استان 353620 میلیارد ریال برآورد شده است که صنعت با 24/6 درصد، املاک و مستغلات با 17/7 درصد و عمده فروشی و خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها با 15/0 درصد بیشترین سهم را داشته‌اند.

ستانده بخش‌های اقتصادی استان در سال 1398، 694451 میلیارد ریال بوده است که صنعت با 44/4 درصد، کشاورزی، شکار و جنگلداری و ماهیگیری با 10/0 درصد و عمده فروشی و خرده فروشی و تعمیر وسایل نقلیه و کالاها با 9/8 درصد بیشترین سهم را داشته‌اند.

در سال 1398 مصرف واسطه بخش‌های اقتصادی استان 340830 میلیارد ریال برآورد شده است که صنعت با 64/9 درصد، کشاورزی، شکار و جنگلداری و ماهیگیری با 12/0 درصد و ساختمان با 6/3 درصد بیشترین سهم را داشته‌اند.

23-1- محصول ناخالص داخلی به قیمت بازار و ارزش افزوده در بخش های عمده اقتصادی⁽¹⁾
(میلیون ریال)

1395	1394	1390	شرح
			(به قیمت جاری)
11764892	10938348	3254643	کشاورزی، شکار و جنگلداری و ماهیگیری.....
343136	278096	279084	استخراج معدن.....
29914504	24695354	11845114	صنعت.....
5405233	3094623	1991649	تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا.....
673441	579982	217036	آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت های تصفیه.....
15269630	10269266	4639625	ساختمان.....
18055852	15968488	8234591	عمده فروشی و خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها.....
10174716	8510311	2952987	حمل و نقل و انبارداری و پست.....
957431	897490	331449	فعالیت خدماتی مربوط به تأمین جا و غذا.....
1290162	1000082	386100	اطلاعات و ارتباطات.....
1843932	1644457	1310772	فعالیت های مالی و بیمه.....
32518795	27842774	10372884	املاک و مستغلات.....
1678700	1325397	462748	فعالیت های حرفه ای، علمی و فنی.....
1126801	1024305	418707	فعالیت های اداری و خدمات پشتیبانی.....
9733527	7222736	3385734	اداره امور عمومی و خدمات شهری.....
8231584	5897328	3127329	آموزش.....
6549963	6199617	2110708	فعالیت های مربوط به سلامت انسان و مددکاری اجتماعی.....
3665484	3291828	768896	سایر خدمات عمومی، اجتماعی، شخصی و خانگی.....
159197780	130680481	56090057	جمع ارزش افزوده.....
161217657	131275525	56414586	محصول ناخالص داخلی به قیمت بازار.....
160741843	130494984	56309021	محصول ناخالص داخلی بدون نفت به قیمت بازار.....

23-1- محصول ناخالص داخلی به قیمت بازار و ارزش افزوده در بخش های عمده اقتصادی⁽¹⁾
(دنباله)
(میلیون ریال)

1398	1397	1396	شرح
			(به قیمت جاری)
28769879	16701538	12560781	کشاورزی، شکار و جنگلداری و ماهیگیری.....
1321600	495835	406062	استخراج معدن.....
86977551	50165798	33181826	صنعت.....
4948891	4323210	4656582	تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا.....
1598870	1290968	918948	آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت های تصفیه.....
14433854	16836175	9921839	ساختمان.....
53205398	35304794	22544821	عمده فروشی و خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها.....
34109990	15099088	12251217	حمل و نقل و انبارداری و پست.....
2094455	1508065	1067372	فعالیت خدماتی مربوط به تأمین جا و غذا.....
2578304	2052998	1537229	اطلاعات و ارتباطات.....
6945392	5188288	2712041	فعالیت های مالی و بیمه.....
62487554	47501357	31258704	املاک و مستغلات.....
2044610	2061705	1755854	فعالیت های حرفه ای، علمی و فنی.....
1552096	1341215	1310888	فعالیت های اداری و خدمات پشتیبانی.....
16285759	13443833	11564616	اداره امور عمومی و خدمات شهری.....
14005615	10515246	10240893	آموزش.....
13069129	9236940	9803801	فعالیت های مربوط به سلامت انسان و مددکاری اجتماعی.....
7191541	6341244	4910444	سایر خدمات عمومی، اجتماعی، شخصی و خانگی.....
353620490	239408296	172603916	جمع ارزش افزوده.....
355704442	241876122	175195991	محصول ناخالص داخلی به قیمت بازار.....
353275253	240005339	174170095	محصول ناخالص داخلی بدون نفت به قیمت بازار.....

1) اطلاعات توسط سازمان ذی ربط تجدید نظر شده است.

مأخذ - مرکز آمار ایران.

- مرکز آمار ایران. دفتر حساب های اقتصادی.

23-1- ارزش افزوده بخش های مختلف اقتصادی (سال 1398)

مبنا: جدول 23-1

23-2- ستانده بخش های عمده اقتصادی به قیمت جاری⁽¹⁾ (میلیون ریال)

1395	1394	1390	شرح
294406653	237701308	110036715	جمع
27813970	25401317	8481156	کشاورزی، شکار و جنگلداری و ماهیگیری
422108	394529	382659	استخراج معدن
101377153	79374291	41970752	صنعت
6930830	5418331	3876014	تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا
1279356	989171	374882	آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت های تصفیه
37170737	25190174	12182277	ساختمان
23363728	20608166	10565773	عمده فروشی و خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها
14046430	11732453	4144451	حمل و نقل و انبارداری و پست
2765573	2531489	921911	فعالیت خدماتی مربوط به تأمین جا و غذا
2114988	1718642	625755	اطلاعات و ارتباطات
3250837	2937318	1743480	فعالیت های مالی و بیمه
33900727	29043647	11211922	املاک و مستغلات
2265899	2000973	611732	فعالیت های حرفه ای، علمی و فنی
2124771	1951279	833571	فعالیت های اداری و خدمات پشتیبانی
11970081	9033457	4554303	اداره امور عمومی و خدمات شهری
10243017	6983595	3681655	آموزش
8450935	7985526	2640247	فعالیت های مربوط به سلامت انسان و مددکاری اجتماعی
4915513	4406948	1234176	سایر خدمات عمومی، اجتماعی، شخصی و خانگی

2-23- ستانده بخش های عمده اقتصادی به قیمت جاری⁽¹⁾ (دنباله) (میلیون ریال)

1398	1397	1396	شرح
694450815	481946823	316488596	جمع
69733188	38613895	29585766	کشاورزی، شکار و جنگلداری و ماهیگیری
1626647	672798	518365	استخراج معدن
308299128	207000102	115202264	صنعت
6084520	5216605	5518435	تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا
3330555	2489076	1874874	آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت های تصفیه
36039602	41584301	24467789	ساختمان
68250716	45339391	28931270	عمده فروشی و خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها
46515565	21105662	16891607	حمل و نقل و انبارداری و پست
6075441	4149696	2963438	فعالیت خدماتی مربوط به تأمین جا و غذا
4155123	3242247	2591567	اطلاعات و ارتباطات
9866725	7359505	4395887	فعالیت های مالی و بیمه
65798035	50017583	32562299	املاک و مستغلات
2930708	2906840	2596718	فعالیت های حرفه ای، علمی و فنی
3054604	2597558	2328274	فعالیت های اداری و خدمات پشتیبانی
20154182	16622253	14379085	اداره امور عمومی و خدمات شهری
16938356	13170600	12590111	آموزش
16060425	11633161	12712028	فعالیت های مربوط به سلامت انسان و مددکاری اجتماعی
9537295	8225550	6378820	سایر خدمات عمومی، اجتماعی، شخصی و خانگی

1) اطلاعات توسط سازمان ذی ربط تجدید نظر شده است.

مأخذ - مرکز آمار ایران.

- مرکز آمار ایران. دفتر حساب های اقتصادی.

3-23- مصرف واسطه بخش های عمده اقتصادی به قیمت جاری⁽¹⁾ (میلیون ریال)

1395	1394	1390	شرح
135208872	107020827	53946657	جمع
16049078	14462969	5226513	کشاورزی، شکار و جنگلداری و ماهیگیری
78972	116433	103575	استخراج معدن
71462650	54678938	30125638	صنعت
1525598	2323708	1884365	تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا
605915	409189	157847	آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت های تصفیه
21901106	14920908	7542651	ساختمان
5307876	4639678	2331182	عمده فروشی و خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها
3871715	3222142	1191464	حمل و نقل و انبارداری و پست
1808143	1634000	590461	فعالیت خدماتی مربوط به تأمین جا و غذا
824826	718560	239655	اطلاعات و ارتباطات
1406905	1292861	432708	فعالیت های مالی و بیمه
1381932	1200873	839037	املاک و مستغلات
587199	675577	148984	فعالیت های حرفه ای، علمی و فنی
997971	926974	414864	فعالیت های اداری و خدمات پشتیبانی
2236554	1810722	1168569	اداره امور عمومی و خدمات شهری
2011433	1086267	554326	آموزش
1900972	1785908	529538	فعالیت های مربوط به سلامت انسان و مددکاری اجتماعی
1250029	1115120	465280	سایر خدمات عمومی، اجتماعی، شخصی و خانگی

3-23- مصرف واسطه بخش های عمده اقتصادی به قیمت جاری ⁽¹⁾ (دنباله) (میلیون ریال)

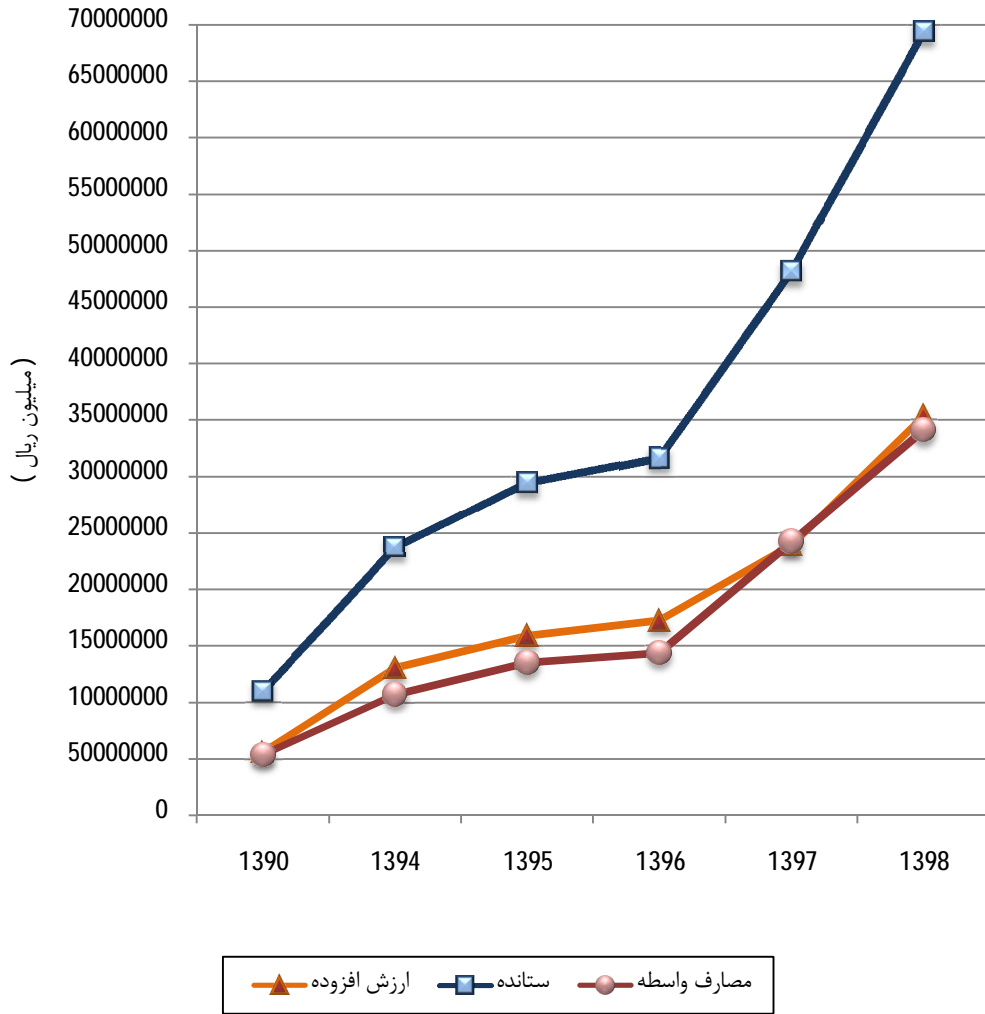
1398	1397	1396	شرح
340830325	242583527	143884680	جمع
40963309	21912357	17024985	کشاورزی، شکار و جنگلداری و ماهیگیری
305047	176964	112303	استخراج معدن
221321577	156834340	82020438	صنعت
1135629	893395	861853	تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا
1731684	1198108	955926	آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت های تصفیه
21605748	24748127	14545950	ساختمان
15045318	10034597	6386449	عمده فروشی و خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها
12405575	6006574	4640390	حمل و نقل و انبارداری و پست
3980987	2641630	1896065	فعالیت خدماتی مربوط به تأمین جا و غذا
1576819	1189249	1054338	اطلاعات و ارتباطات
2921333	2171216	1683846	فعالیت های مالی و بیمه
3310481	2516226	1303595	املاک و مستغلات
886097	845135	840864	فعالیت های حرفه ای، علمی و فنی
1502508	1256343	1017386	فعالیت های اداری و خدمات پشتیبانی
3868423	3178421	2814469	اداره امور عمومی و خدمات شهری
2932741	2655355	2349219	آموزش
2991296	2396220	2908227	فعالیت های مربوط به سلامت انسان و مددکاری اجتماعی
2345754	1884306	1468376	سایر خدمات عمومی، اجتماعی، شخصی و خانگی

1) اطلاعات توسط سازمان ذی ربط تجدید نظر شده است.

مأخذ - مرکز آمار ایران.

- مرکز آمار ایران. دفتر حساب های اقتصادی.

23-2- ارزش افزوده، ستانده و مصارف واسطه بخش های عمده اقتصادی استان

مبنا: جدول 23-1 و 23-2 و 23-3

